

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING O'QUV-ME'YORIY HUJJATLAR BILAN ISH YURITISH

Abdusattorova Gulsevar Oybek qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti pedagogika yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Email: gulsevarabdusattorova2007@gmail.com

Mingto'rayeva Gulnoza

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti pedagogika yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Email: mingturayevaumida@gmail.com

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada bo'lajak o'qituvchilarning o'quv-me'yoriy hujjatlar bilan ishlash madaniyati, kasbiy tayyorgarlik jarayonida ularning hujjatlar bilan tanishish va ularni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish masalalari yoritilgan. Maqolada ta'lim tizimidagi me'yoriy hujjatlarning turlari, mazmuni hamda o'qituvchilik faoliyatidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quv jarayonida hujjat bilan ishlashni o'rgatishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari haqida ham fikr yuritiladi.*

Kalit so'zlar: *o'quv-me'yoriy hujjatlar, pedagogik kompetensiya, o'qituvchi tayyorgarligi, ta'lim jarayoni, kasbiy mahorat.*

РАБОТА С УЧЕБНО-НОРМАТИВНОЙ ДОКУМЕНТАЦИЕЙ ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ

АННОТАЦИЯ: *В данной статье рассматриваются вопросы формирования у будущих педагогов культуры работы с учебно-нормативными документами, а также их умения использовать эти документы в образовательной практике. Анализируются виды и содержание*

нормативных документов в системе образования, их значение в педагогической деятельности и влияние на профессиональное становление учителя.

Ключевые слова: учебно-нормативные документы, педагогическая компетенция, профессиональная подготовка, образовательный процесс, профессиональное мастерство.

WORKING WITH EDUCATIONAL AND STANDARD DOCUMENTS FOR FUTURE TEACHERS

ANNOTATION: *This article examines the development of future teachers' skills in working with educational and regulatory documents. It analyzes the types and contents of such documents in the education system, their significance in teaching practice, and their impact on the professional development of teachers.*

Keywords: *educational normative documents, pedagogical competence, teacher training, educational process, professional skills.*

Kirish. Ta'lim tizimi sifatini oshirishda me'yoriy-huquqiy hujjatlarning o'rni beqiyosdir. Bo'lajak o'qituvchilar uchun bu hujjatlar nafaqat huquqiy asos, balki o'qituvchilik faoliyatining yo'l xaritasi hisoblanadi. Shu bois, pedagogik oliy ta'lim muassasalarida talabalarga o'quv-me'yoriy hujjatlar bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish dolzarb vazifalardan biridir.

Bugungi kunda o'qituvchidan faqat dars berish emas, balki ta'lim jarayonini hujjatlar asosida tashkil etish, nazorat qilish va tahlil qilish ham talab etiladi. Bu esa bo'lajak pedagoglarda me'yoriy savodxonlikni rivojlantirishni taqozo etadi.

Asosiy qism 1. O'quv-me'yoriy hujjatlar tushunchasi va turlari. O'quv-me'yoriy hujjatlar — bu ta'lim faoliyatini tartibga soluvchi, o'quv jarayonining mazmuni, shakli va natijasini belgilovchi rasmiy hujjatlardir. Ularga quyidagilar kiradi:

Davlat ta'lim standarti (DTS);
O'quv rejalari va dasturlari;
Fan bo'yicha ishchi dasturlar;
Darslik va o'quv qo'llanmalar;
Metodik ko'rsatmalar;
Baholash me'yorlari va reglamentlar.

Har bir o'qituvchi ushbu hujjatlar asosida ta'lim jarayonini tashkil etishi lozim.

2. Bo'lajak o'qituvchilarda hujjatlar bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish. Pedagogika oliygohlarida bu ko'nikma quyidagi bosqichlarda shakllanadi:

Nazariy tayyorgarlik — talabalar o'quv-me'yoriy hujjatlar mazmuni bilan tanishadilar;

Amaliy mashg'ulotlar — real hujjatlar bilan ishlash (dars jadvali tuzish, fan dasturini ishlab chiqish, baholash mezonlari bilan ishlash);

Pedagogik amaliyot — o'rganilgan hujjatlarni maktab sharoitida qo'llash.

Bu jarayon davomida talabalarda analitik fikrlash, hujjatlarni tahlil qilish, normative asosda qaror qabul qilish ko'nikmalari rivojlanadi.

3. Zamonaviy texnologiyalar yordamida hujjatlar bilan ishlash. Bugungi raqamli davrda me'yoriy hujjatlar bilan ishlash elektron shaklda amalga oshirilmoqda. Masalan, Edu.uz, Lex.uz, E-Attestat, E-DTS kabi platformalar orqali barcha o'quv hujjatlari elektron shaklda taqdim etiladi. Bo'lajak o'qituvchilarga bu tizimlardan foydalanishni o'rgatish ularning kasbiy raqobatbardoshligini oshiradi.

Shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish orqali hujjatlarni avtomatik tahlil qilish, rejalashtirish va hisobot tayyorlash imkoniyatlari paydo bo'lmoqda.

4. Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasida hujjatlar bilan ishlashning o'рни. O'quv-me'yoriy hujjatlar bilan ishlash qobiliyati o'qituvchining kasbiy kompetensiyasining ajralmas qismidir. Bu ko'nikma o'qituvchining: dars

sifatini oshirishga, ta'lim jarayonini tizimli tashkil etishga, qonunbuzarliklarning oldini olishga, o'quvchilarga adolatli baho berishga yordam beradi.

Shu ma'noda, o'qituvchini tayyorlash jarayonida hujjatlar bilan ishlashni mustaqil fan sifatida o'qitish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Xulosa. Bo'lajak o'qituvchilarning o'quv-me'yoriy hujjatlar bilan ishlay olish qobiliyati ularning kelajakdagi professional faoliyati samaradorligini belgilaydi. Hujjat bilan ishlash — bu nafaqat texnik jarayon, balki pedagogik madaniyat ko'rsatkichidir. Shu bois oliy ta'lim muassasalarida bu yo'nalishga e'tibor kuchaytirish, zamonaviy metodlar va raqamli texnologiyalar asosida o'qitish dolzarb hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Oliy ta'lim tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi qarori. – 2022-yil.
3. Karimova Z.T. Pedagogik kompetensiyani shakllantirish nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan, 2021.
4. Qodirov A. Ta'lim jarayonida me'yoriy hujjatlar bilan ishlash madaniyati. – Samarqand, 2022.
5. Lex.uz – O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
6. Edu.uz – O'zbekiston Respublikasi Ta'lim portali.